

Eksempler på individuel bedømmelse i forbindelse med gruppearbejde

Eksempler på eksamensformer der relaterer til undervisningsformer og kompetencebeskrivelser der omfatter elementer af samarbejde og gruppearbejde og som overholder den ny eksamensbekendtgørelses krav om individuel bedømmelse. Alle eksempler er i brug ved danske universiteter eller ingeniørhøjskoler¹.

Camilla Rump, IND, KU

1. Gruppe- og projektopgaver

Projektopgaver uden efterfølgende individuel skriftlig eller mundtlig eksamen.

Projektarbejder med redegørelse for gruppemedlemmernes bidrag

I typiske projektarbejder vil det kun være vanskeligt at give en meget firkantet opdeling af projektrapporten idet de bedste projektarbejder ofte netop er karakteriseret ved at alle har "været inde over" i alle dele. Nogle kapitler har flere forfattere, eller én har f.eks. skrevet om resultater en anden har fundet i laboratoriet osv. Typisk vil en lidt længere udredning (f.eks. som et tillæg til rapporten) kunne afklare den enkeltes bidrag bedre og mere reelt end f.eks. et afkrydsningsskema. Man bør derfor i planlægningen ikke stille for rigide krav til de studerende i forhold til hvordan de skal opgøre de enkeltes bidrag.

Det må ikke blive sådan, at de studerende tvinges til at lave en opdeling af rapporten som de ikke mener afspejler virkeligheden – for i en sådan situation vil bedømmelsen blive foretaget på et forkert grundlag, og det er selvfølgelig ikke hensigten. I mange rapporter vil det jo være sådan at nogle kapitler er lavet i et meget tæt samarbejde mellem gruppens medlemmer, mens andre kapitler har "hovedforfattere".

Overordnet set bør det være de studerendes ansvar at redegøre for de enkelte gruppemedlemmers bidrag til et skriftligt arbejde, og det bør være bedømmerens ansvar at sikre sig at der er et tilstrækkeligt grundlag for at kunne konstatere den enkeltes bidrag i arbejdet. Hvis bedømmeren skønner, at bedømmelsesgrundlaget ikke er tilstrækkeligt til at der kan foretages en individuel vurdering, skal bedømmeren indhente supplerende oplysninger hos gruppen. Et simpelt afkrydsningsskema for de studerendes deltagelse i det skriftlige arbejde er umiddelbart utilstrækkeligt. Derimod kunne en mulig model tage afsæt i en beskrivelse af gruppeprocessen og indgå som et tillæg til opgavebesvarelsen eller som en væsentlig del af opgavebesvarelsens forord. Som hjælp til at beskrive gruppeprocessen kan det foreslås gruppen at føre en logbog hvor der løbende redegøres for de enkelte gruppemedlemmers bidrag og deltagelse i processen og skrivearbejdet.

¹ Denne eksempelsamling repræsenterer naturligvis indirekte en tolkning af eksamensbekendtgørelsen. Denne tolkning er i overensstemmelse med den tolkning KU-FARMA har vedtaget i deres studienavn.

Projektarbejde opdelt i flere produkter

I kurser hvor studerendes evne til samarbejde er en del af læringsmålene kan det være hensigtsmæssigt at stille krav om at gruppen udover den faglige besvarelse afleverer en egentlig procesrapport hvor der reflekteres over gruppens arbejde i forløbet, herunder f.eks. de forskellige gruppemedlemmers (skiftende) roller, deres evaluering af forløbet etc. Hvis denne procesrapport er eneste grundlag for at foretage den krævede individuelle bedømmelse er der selvsagt krav om at dette grundlag er tilstrækkeligt til at dette kan finde sted.

I tillæg hertil afleveres nogle steder et individuelt refleksionspapir hvor den enkelte reflekterer over sit eget udbytte og egen læreproces, typisk i relation til egne opstillede individuelle læringsmål ved kursets start og med udgangspunkt i en logbog. I dette tilfælde kan den samlede aflevering af de tre produkter faktisk betragtes som en porteføljevurdering som beskrevet nedenfor.

Porteføljevurdering

En portefølje er et individuelt udarbejdet dokument sammensat af den enkelte studerende – og bør som sådan ikke give anledning til problemer i forhold til eksamensbekendtgørelsen. Porteføljevurdering er bedømmelse af en række af studenterarbejder udvalgt af den enkelte studerende efter givne kriterier, afspejlende den studerendes indsats og læring i et længerevarende forløb.

Ofte vil de i en portefølje indgående studenterarbejder bestå af en kombination af individuelle opgaver og gruppeopgaver eller andet materiale udarbejdet i forløbet. Det er selvsagt vigtigt, at det fremgår klart hvilke bidrag der er lavet i fællesskab med andre og hvilke bidrag der er individuelle. Det kan endvidere fastsættes at større (projektlignende) gruppeopgaver der indgår i porteføljen skal suppleres med et dokument der specificerer det individuelle bidrag til arbejdet for så vidt bedømmerne finder det afgørende for at kunne vurdere den individuelle præstation.

Projekt opgave med efterfølgende individuel skriftlig eller mundtlig eksamen

En generel didaktisk pointe er her at de studerende selv udarbejder deres eget bedømmelsesgrundlag og/eller hjælpemiddel til eksamen. Studerende oplever på denne måde en meget direkte sammenhæng mellem kvaliteten af deres eget arbejde i kurset og deres mulighed for at opnå et godt resultat til eksamen. Dette er formentlig grunden til at den traditionelle mundtlige eksamen med udtræk af et spørgsmål i pensum blandt en mængde af spørgsmål der på forhånd er defineret af læreren, er på vej retur mange steder både på det gymnasiale og universitære niveau.

Projektarbejde med efterfølgende individuel mundtlig eksamen

Fortolkningen af bekendtgørelsen varierer fra institution til institution idet det i nogen tilfælde stilles som krav for at gå til eksamen at gruppeopgaven er godkendt af læreren mens andre institutioner ser godkendelse som en karakterbedømmelse der således i sig selv kræver et individuelt bedømmelsesgrundlag hvorved man i dette tilfælde må afkræve de studerende et grundlag for at afgive en individuel bedømmelse som beskrevet ovenfor.

Didaktisk set kan der være en pointe i *ikke* at give gruppens arbejde en summativ² vurdering som godkendt/ikke-godkendt, men i stedet at give gruppen formativ evaluering af deres arbejde, selvsagt i tilpas god tid til at de kan nå at udnytte den.

I begge tilfælde danner gruppens arbejde *udgangspunkt* for eksaminationen, dvs. en passende del af eksaminationen afsættes til at evaluering den studerendes kompetence indenfor gruppens arbejde hvorefter den studerendes kunnen indenfor læringsmålene evalueres bredere. Et dårligt gruppearbejde er således et dårligt udgangspunkt for den studerende, men umuliggør ikke i sig selv en god bedømmelse.

Temaopgaver

En specifik variation over projektarbejde med efterfølgende individuel mundtlig eksamen er ”temaopgaveformatet” som er udviklet indenfor matematik. Her arbejder de studerende hver uge med et tema indenfor pensum i grupper og med en nøje planlagt progression i opgavernes sværhedsgrad gennem ugen og i løbet af kurset tilrettelagt i forhold til detaljerede specifikke kompetencemål (læringsmål). Ved den efterfølgende mundtlige eksamen udtrækkes en temaopgave og eksamen gennemføres med udgangspunkt i denne. Temaopgaver er nærmere beskrevet i Didaktips 4: Temaopgaver, se <http://www.ind.ku.dk/side20364.htm>.

Projektarbejde med gruppepræsentation og efterfølgende individuel mundtlig eksamen

I visse tilfælde er det en del af kursets læringsmål at studerende skal kunne give en fælles mundtlig præsentation af et fælles arbejde. Evalueringen af et sådant mål vanskeliggøres af eksamensbekendtgørelsen men er ikke umulig. Præsentationen af det fælles arbejde kan nemlig godt finde sted som en (obligatorisk) del af undervisningen. I denne situation må gruppens præsentation ikke direkte lægges til grund for bedømmelsen, men i en efterfølgende individuel mundtlig eksamen må eksaminatorerne godt stille spørgsmål til den studerende *med udgangspunkt i* gruppens præsentation og det individuelle bidrag hertil på samme måde som den mundtlige eksamen kan tage udgangspunkt i en gruppes skriftlige arbejde. Eksempelvis kan man bede den studerende vise en del gruppens powerpoints og bede den studerende uddybe præsentationen eller lignende.

Projektarbejde med efterfølgende skriftlig eksamen

Ved en skriftlig eksamen som er ens for alle og som er forberedt af læreren på forhånd er det vanskeligt at lade eksamen tage direkte udgangspunkt en gruppeopgave. I stedet kan man lade gruppens opgave indgå som én eller anden form for hjælpemiddel til eksamen. Sammenhængen kan være mere eller mindre direkte. I den ene ende af spektret kan der være en sammenhæng mellem gruppernes opgave og eksamen på opgavetypeniveauet, altså at eksamen består i et spørgsmål der er en miniudgave af den type problemstillinger grupperne har arbejdet med. I den anden ende af spektret kan man lade de studerende på forhånd aflevere individuelle resume(er) af gruppens opgave(r) som så udleveres til eksamen der i øvrigt er uden hjælpemidler. Herved sikres samtidig at det enkelte gruppemedlem sætter sig ind i de andre gruppemedlemmers arbejde.

² Indenfor evaluering skelnes mellem summativ og formativ evaluering. Summativ evaluering er *ekstern* og gennemføres med henblik på at kontrollere om nogen eller noget lever op til på forhånd fastsatte krav. Formativ evaluering er *intern* og gives med henblik på at forbedre en proces, her altså de studerendes læreproces. Formativ evaluering er altså konstruktiv, fremadrettet feed-back på studerendes eget arbejde og en af de få enkelt-faktorer der på tværs af fag og undervisningsformer vides at have en positiv indvirkning på studerendes indlæring.

2. Laboratoriearbejde med aflevering af rapporter i gruppe

Der er af udbredt tradition for at laboratorieøvelser ved universiteterne udføres i grupper à mindst to personer. Dette er der gode grunde til af både didaktisk og ressourcemæssig karakter. Ofte er disse laboratorieøvelser blevet evalueret ved godkendelse af laboratorierapporter som så afleveres af gruppen. Denne godkendelse synes nu at være på kant med eksamensbekendtgørelsen.

En alternativ mulighed er at lade det fremgå af laboratorierapporterne hvordan gruppens medlemmer har bidraget til arbejdet. Et didaktisk argument mod denne fremgangsmåde er at man derved ikke evaluerer en central del den kompetence der tilsigtes nemlig at den studerende faktisk kan udøve god laboratoriepraksis i videnskabelig forstand.

En anden mulighed, som kan anbefales, er at lade laboratorieøvelserne være bestået ved aktiv deltagelse i undervisningen og så betragte laboratorierapporterne som en del af undervisningen. Det individuelle bedømmelsesgrundlag bliver således den enkelte studerendes aktive bidrag til gennemførelsen af øvelsen, og de tilstedeværende vejledere/undervisere må således påtage sig at registrere om den enkelte studerende nu faktisk bidrager aktivt til øvelsen og sanktionere hvis dette ikke er tilfældet. Didaktisk set er denne mulighed attraktiv fordi det er en central del af læringsmålene der bedømmes meget direkte.

Litteratur

INDs skriftserie Didaktis indeholder skrifter om både temaopgaveformatet og forskellige eksamensformer: <http://www.ind.ku.dk/side20364.htm>

Et kursus med eksamen på baggrund af resumeer, med co-operative learning og peer- og self-assessment er nærmere beskrevet i DUT, Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift, nr. 1, marts 2006:

Jens Ejbye Schmidt: Bedømmelse af gruppearbejde i forbindelse med brug af Cooperative Learning som undervisningsmetode. http://www.dun-net.dk/tidsskrift/dun_tidsskrift2006_01.asp

Et udvalg af eksamensformer er beskrevet i:

Arne Jakobsen og Per Lauvås: Eksamen eller hvad - former for summativ evaluering. Samfundslitteratur, 2001.

Per Lauvås og Arne Jakobsen: Exit eksamen – eller? Former for summativ evaluering i høgre uddanning. Cappelen Akademisk, 2001.